

Skupinová dynamika a zákonitosti vývoja a fungovania skupín (najmä malých), interakcia medzi ich členmi

Vedenie skupiny lektorom v jednotlivých vývojových fázach

Skupinová dynamika je pojem označujúci všetko dianie v skupine. Vzniká a utvára sa spolu so vznikom a začiatkom existencie skupiny, je charakteristikou každej skupiny. Skupinová dynamika je opisovaná pomocou jej jednotlivých prvkov, ktoré tvoria ciele skupiny, normy, roly, kohézia a napätie, skupinová atmosféra, vytváranie podskupín, typ vedenia v skupine a komunikačné procesy v skupine.

Ciele malej skupiny

- Ciele formálnej skupiny sú určené organizátorom skupiny – pôvodcom jej vzniku – jedná sa o formálne ciele skupiny
- Činnosť skupiny je efektívna, ak väčšina jej členov s cieľmi skupiny súhlasí
- Každá skupina má aj neformálne ciele (môžu slúžiť na uspokojenie sociálnych potrieb)

Skupinové normy

- Skupinové normy predstavujú pravidlá správania sa členov skupiny
- Skupiny majú vopred určené formálne normy, ktoré sú pevné
- Okrem formálnych noriem si skupina vytvára aj neformálne normy, ktoré sa najčastejšie týkajú pravidiel komunikácie medzi členmi skupiny
- Skupina vytvára na svojich členov tlak aby normy dodržiavali a boli konformní

Kohézia a tenzia v malej skupine

Kohézia

- Je dostredivou silou v skupine
- Súdržnosť sa zvyšuje ak sú v skupine jasne stanovené ciele
- Čím je skupina kohéznejšia tým je komunikácie v nej otvorenejšia, jasnejšia a skupina je stabilnejšia
- Kohéziu v skupine ovplyvňuje aj to v akom prostredí sa nachádza, ak má skupina napr. spoločného nepriateľa jej súdržnosť je pevnejšia.

Tenzia

- Napätie je prirodzenou súčasťou každej skupiny
- Tenzia je vyvolaná nespokojnosťou členov skupiny, ktorá môže súvisieť s nejasne definovanými cieľmi skupiny alebo napr. neprijatím vedenia skupiny.
- Existuje optimálna hladina tenzie, ktorá vedie k akcieschopnosti skupiny a a zvýšeniu produktivity

Skupinová atmosféra

- Skupinová atmosféra je vyjadrením nálady v skupine
- Môže byť priateľská, uvoľnená ale aj napätá, hostilná
- Charakter skupinovej atmosféry ovplyvňuje miera týchto prvkov:
 - o sloboda prejavu – tlak na konformizmus
 - o podpora alebo utlmovanie sebaapresadzovania členov skupiny
 - o možnosť alebo utlmovanie vytvárania nových vzťahov v skupine
 - o akceptácia prejavu – utlmovanie slobodného prejavu v skupine
 - o akceptovanie sociálneho prežívania alebo sociálny chlad
 - o prejavy priateľstva alebo nepriateľstva

Vedenie skupiny lektorom v jednotlivých vývojových fázach

1. **Štádium prvého kontaktu** – skupina sa začína formovať, členovia sa navzájom oťukávajú, oťukávajú vedúceho skupiny, v kontakte sú zdržanliví, rozhodujú sa ku komu sa prihovoria a ku komu nie. Sú závislí od vedúceho, do úloh sa púšťajú opatrne.

Lektor – žiaduce je jeho pevnejšie vedenie, stanovenie jasných cieľov, pravidiel, dohodnutie platných noriem, prejavovanie rešpektu k členom skupiny, umožnenie získania pozitívnych skúseností. Nie je vhodné zaraďovať aktivity, ktoré vedú k prílišnému odhaľovaniu členov skupiny., ktoré vyžadujú verejné vystúpenie. Žiaduce sú skôr úlohy vo dvojiciach, menej osobné úlohy, aktivity, ktoré podporia spoznávanie sa členov skupiny navzájom.

2. **Boj o moc a kontrolu** – členovia skupiny sú smelší v prejave a nadväzujú kontakty, vytvárajú podskupiny s cieľom získania moci. Tvoria sa neformálne zákonitosti fungovania podskupín. V tejto fáze skupiny nie je veľká vôľa spolupracovať, členovia chcú skôr individuálne vyniknúť.

Lektor – by sa mal zamerať na „komunikatívne úlohy s cieľom odbúrania napätia a agresivity v skupine.

3. **Vyjasnenie, dôvera, zblíženie** - objavuje sa väčšia ochota spolupracovať, ubúda súperenie a konkurovanie si. Členovia sa udomácnili, cítia sa bezpečne, majú svoje miesto. Skupina je funkčná a schopná pracovať na stanovených cieľoch. Skupina ochotne pracuje na spoločných úlohách, členovia vyjadrujú svoje názory a preberajú zodpovednosť.

Lektor – sa zameriava na podporu uvedených procesov, členovia skupiny sú otvorenejší, radi prezentujú výsledky svojej práce, v skupine sa cítia bezpečne.

4. **Diferenciácia, účinné konanie** - členovia skupiny prijímajú seba aj ostatných v rôznych roliach, vzájomne sa podporujú, vzniká súdržnosť, bezpečná atmosféra, jasná je orientácia na ciele, ktorá má skupina naplniť.

Lektor – úloha lektora sa dostáva do sprevádzajúcej osoby, ktorá má podpornú funkciu pri plnení úloh skupiny a zároveň vedie skupinu k napĺňaniu poslania skupinových cieľov.

Zdroj:

1. http://orchis.brontosaurus.cz/akce/ohb0506/dynamika_socialni_skupiny_tisk.pdf
2. Oravcová, J.: Sociálna psychológia, UMB Banská Bystrica, 2004.
3. Hermochová, S.: Skupinová dynamika – interaktivní hry. Aisis, 2008